

CIENCIAS SOCIAIS, XEOGRAFÍA E HISTORIA

4º ESO

DEPARTAMENO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

IES RIBEIRA DO LOURO (O PORRIÑO)

2019-20

A materia de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia no 4º curso da Educación Secundaria Obrigatoria, para o curso académico 2016-17, basease no DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Os contidos estrutúranse en 13 unidades, dende a crise do Antigo Réxime, no século XVIII, ata o mundo actual, sen esquecer referencias concretas a España e a Galicia.

A historia de cuarto curso débelle proporcionar ao alumnado un coñecemento global que resulte necesario para entender o presente e para mellorar o futuro. Ao longo das unidades didácticas se fai constantemente referencia a suxeitos históricos ata hai pouco moi silenciados, como as mulleres, a clase obreira, os pobres...para que acaden un conxunto de valores que lles permitan adoptar unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria.

Como estamos no final da etapa, se insistirá constantemente na importancia que ten a adquisición dun vocabulario conceptual propio e a capacidade para utilizalo e xeneralizalo correctamente, Destacamos tamén a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso axeitado da información e o manexo da documentación.

A aprendizaxe da Historia contribúe á adquisición da totalidade das competencias básicas e estas aparecen desenvolvidas en cada unha das unidades didácticas.

Obxectivos para o curso

1. Analizar as características do «Antigo Réxime» desde distintas perspectivas.
2. Reflexionar sobre os avances da revolución científica dos séculos XVII e XVIII.
3. Analizar o movemento cultural e social en Europa e América coa Ilustración.
4. Identificar e comprender os distintos procesos revolucionarios nos Estados Unidos, Francia, España e Iberoamérica, afondando nos feitos que os motivaron, o seu alcance e as súas limitacións.
5. Entender as causas da Revolución Francesa e describir os feitos máis relevantes.
6. Comprender a evolución de España e Galicia a través dos cambios económicos provocados pola industrialización do país, afondando nos avances e sacrificios e/ou proles e contras deste proceso.
7. Afondar no imperialismo, a súa evolución, as potencias imperialistas e a repartición de poderes no mundo.
8. Identificar os aspectos principais da interconexión entre a «Gran Guerra» e a Revolución Rusa.
9. Identificar os avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
10. Recoñecer no Romanticismo a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, expresionismo, etc.
11. Analizar os acontecementos, fitos e procesos ocorridos no período de entreguerras.
12. Afondar nas causas que provocaron o auxe dos fascismos.
13. Coñecer os feitos e contextos dos distintos acontecementos bélicos.
14. Identificar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX.
15. Identificar as bases do estado do «Welfare State» en Europa.
16. Analizar a Guerra Fría desde as relacións entre EE.UU. e a URSS.
17. Reflexionar sobre a evolución da ditadura en España e Galicia..
18. Interpretar a repercusión mundial da crise económica.
19. Analizar as causas e consecuencias do derrubamento da URSS.
20. Comprender o proceso de constitución da Unión Europea.
21. Coñecer e identificar algúns factores da globalización.
22. Recoñecer o que supuxo a revolución tecnolóxica e os cambios fundamentais que provocou.
23. Valorar o legado histórico, recoñecendo a súa influencia no que temos no presente.

Unidades temáticas

0. Introducción á historia (contidos comúns)

1. Que é?
2. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.
3. As fontes históricas.
4. O tempo histórico: cambio e continuidade; diacronía e sincronía; as idades da historia
5. Vocabulario histórico e artístico

1. O século XVIII en Europa ata 1789

1. A crise do Antigo Réxime.
2. Crecemento económico e desenvolvemento burgués.
3. Os sistemas parlamentarios: Gran Bretaña e os Estados Unidos.
4. A monarquía borbónica en España.
5. A Ilustración contra o Antigo Réxime.
6. A arte: do rococó ao racionalismo neoclásico.
7. A “revolución científica” dende os séculos XVII e XVIII.

2. A era das Revolucións liberais

1. Bases ideolóxicas: liberalismo e nacionalismo.
2. A Revolución francesa: causas, desenvolvemento e protagonistas.
3. O Imperio napoleónico.
4. As revolucións burguesas entre 1815-1848: entre o absolutismo e o liberalismo.
5. Os novos estados: nacionalismos de disgregación e nacionalismos de unificación.
6. A independencia das colonias españolas en América.
7. A España do século XIX: a construción do réxime liberal

3. A Revolución Industrial.

1. A orixe da Revolución Industrial en Gran Bretaña.
2. A súa expansión por Europa, América e Asia.
3. As consecuencias: económicas, demográficas e sociais.
4. A nova sociedade de clases e os novos movementos sociais.
5. O caso español e Galego: éxito ou fracaso?
6. A ciencia no século XIX.

4. O Imperialismo no século XIX

1. Causas da expansión imperialista
2. O triunfo do capitalismo industrial
3. As principais potencias imperialistas e o reparto colonial
4. Consecuencias para as colonias e para as metrópole
5. A arte no século XIX: a influencia asiática e africana na arte occidental

5. A Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa.

1. Causas da “Gran Guerra”
2. O desenvolvemento da guerra.
3. Os tratados de paz
4. Consecuencias políticas, sociais, económicas e territorias.
5. A Revolución Rusa: orixes desenvolvemento e consecuencias.
6. Crise do sistema liberal en España
7. As vangardas artísticas

6.A época de “Entreguerras (1919-1945)

1. Estados Unidos de América: a nova potencia mundial
2. Da prosperidade á crise (1920- 1929)
3. Da crise á “gran depresión” (1929-1939)
4. A crise da democracia
5. O fascismo italiano
6. O réxime nazi, un sistema totalitario
7. A Unión Soviética, a ditadura stalinista
8. A Segunda República española e a Guerra Civil.
9. A arte do período de entreguerras

8. A Segunda Guerra Mundial

- 1.As orixes da Segunda Guerra Mundial
2. O desenvolvemento da guerra
3. Unha guerra total: ocupación e violencia
4. O Holocausto
5. As consecuencias da guerra.
6. Pasado e presente: A Organización da Nacións Unidas (ONU)

9. Un mundo dividido

1. A nova xeopolítica mundial: o “pano de aceiro”
2. Alemaña: centro da Guerra Fría
3. Os conflitos da Guerra Fría
4. O significado da guerra de Vietnam
5. A coexistencia pacífica
6. Os procesos de descolonización en Asia e África
7. Pasado e presente: descolonización e neocolonialismo

9.Estabilización do capitalismo e illamento soviético.

1. Diferenzas entre o bloque capitalista e o bloque comunista
2. A construción de Europa e o Estado do benestar
3. As mulleres: a loita pola paridade e a iguadade

4. Dúas concepcións opostas da arte
5. Pasado e presente. Da crise enerxética (1973) á crise financeira (2008)

10.España: a ditadura franquista (1939-1975)

1. O réxime totalitario franquista
2. Os anos da autarquía (1939-1959)
3. As mulleres baixo o franquismo
4. Do desenvolvemento á crise do réxime (1959-1975)
5. O exilio e a oposición ao franquismo
6. O franquismo en Galicia
7. A memoria histórica

11.Transición e democracia en España

1. A transición á democracia (1975-1978)
2. O novo Estado xurdido da Constitución de 1978
3. As mobilizacións populares
- 4.Os gobernos da democracia
5. Cambio económico e social
6. Construción e crise do Estado do benestar
7. Galicia en democracia

12. O mundo actual

1. Unha nova orde mundial dende a década de 1990
2. Europa tras a caída do muro de Berlín
3. A construción da Unión Europea
4. Pasado e presente: Europa, do benestar á austeridade.

13. Globalización e revolución tecnolóxica.

- 1.Definición de globalización
2. Os axentes da globalización
3. Os fluxos da globalización
4. Os escenarios da globalización
5. A revolución tecnolóxica: a era dixital
6. Os marxinados da globalización
7. A necesidade dun crecemento sustentable
8. O cambio climático

Temporalización

Primeira avaliación (setembro-décembro)

1. O século XVIII en Europa ata 1789
2. A era das Revolucións liberais
3. A Revolución Industrial.
4. O Imperialismo no século XIX

Segunda avaliación (xaneiro-marzo)

5. A Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa.
6. A época de “Entreguerras” (1919-1945)
7. A Segunda Guerra Mundial
8. Un mundo dividido
9. Estabilización do capitalismo e illamento soviético.

Terceira avaliación (marzo-xuño)

10. España a ditadura franquista (1939-1975)
11. Transición e democracia en España
12. O mundo actual
13. Globalización e revolución tecnolóxica.

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p align="center">P R I M E I R A</p>	<p align="center">Unidade 1. O século XVIII en Europa ata 1789</p>	<p>1.1 Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.</p> <p>1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.</p> <p>1.3. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.</p>	<p>1.1.1. Lectura dun texto de Luis XV ao Parlamento de París en 1661.</p> <p>1.1.2. Lectura dun texto de Bossuet en 1679.</p> <p>1.1.3. Lectura dun texto de Locke sobre o goberno civil de 1690.</p> <p>1.1.4. Lectura dun texto de Voltaire sobre o sistema político inglés de 1764. Lectura do preámbulo da Declaración de Independencia dos Estados Unidos de América.</p> <p>1.2.1. Define o Antigo Réxime e Ilustración.</p> <p>1.2.2. Compara as teorías económicas do século XVIII.</p> <p>1.2.3. Identifica causas e consecuencias do crecemento demográfico do século XVIII.</p> <p>1.2.4. Explica as transformacións agrarias do século XVIII.</p> <p>1.2.5. Analiza a artesanía no século XVIII.</p> <p>1.2.6. Caracteriza o comercio no século XVIII.</p> <p>1.3.1. Identificación dos pensadores ilustrados máis importantes e síntese dos seus principais postulados.</p> <p>1.3.2. • Estudo da Ilustración en España e Galicia a través de Jovellanos, do pai Benito Feixoo e o</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Describir as características do Antigo Réxime. 2. Identificar as ideas políticas do século XVIII. 3. Relacionar correctamente a definición política co estado ao que mellor se refire. 4. Detallar correctamente as principais ideas do pensamento ilustrado. 5. Identificar as principais ideas de Ilustración española e o programa reformista de Carlos III.

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
P R I M E I R A	Unidade 1. O século XVIII en Europa ata 1789	<p>1.4. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.</p> <p>1.5. Comprende as implicacións do empirismo e o método científico nunha variedade de áreas.</p>	<p>pai Sarmiento.</p> <p>1.3.3. Identificación da variedade de réximes políticos en Europa mediante a observación dun mapa histórico.</p> <p>1.3.4. Análise do despotismo ilustrado, a través da monarquía borbónica en España, destacando as reformas ilustradas de Carlos III.</p> <p>1.4.1. Organiza información» na que analiza os avances científicos do século XVIII.</p> <p>1.4.2. Coñece a arte» na que distingue o rococó do neoclasicismo</p> <p>1.5. Investiga que eran as Sociedades Económicas do Amigos do País e analiza como aplicaron os avances científicos á agricultura, e á industria manufactureira.</p>	
	Unidade 2. A era das Revolucións liberais	2.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	<p>2.1.1. Relaciona o concepto de revolución cos cambios en diversos campos.</p> <p>2.1.2. Observa nun mapa histórico o país que foi o centro do proceso revolucionario e a extensión a outros países europeos.</p>	

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">P R I M E I R A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 2. A era das Revolucións liberais</p>	<p>2.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.</p> <p>2.3. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.</p>	<p>2.1.3. Diferenza as causas da Revolución Francesa e sinala o factor desencadeante da revolución.</p> <p>2.1.4. Distingue as etapas da Revolución Francesa e os seus acontecementos máis relevantes.</p> <p>2.1.5. Identifica aspectos da vida cotiá na época da Revolución Francesa.</p> <p>2.1.6. Lectura e interpretación de fontes primarias co testemuño da participación das mulleres na Revolución Francesa e a discriminación que sufriron.</p> <p>2.2.1. Análise das constitucións francesas de 1791, 1793, a Declaración de Dereitos do Home e do Cidadán, o comentario dun cadro histórico “ Liberdade guiando ao pobo” ...</p> <p>2.2.2. Análise do pasado e presente: análise da herdanza da Revolución Francesa nos sistemas democráticos actuais.</p> <p>2.3.1. • Análise e interpretación dun mapa de Europa en 1811 para estudar a expansión dos exércitos franceses dirixidos por Napoleón.</p> <p>2.3.2. Descrición dos cambios territoriais impostos polo Congreso</p>	<p>1. Ordenar cronoloxicamente os episodios do estalido da Revolución Francesa.</p> <p>2. Identificar as etapas da Revolución Francesa e especificar as características de cada unha delas.</p> <p>3. Explicar o desenvolvemento e o significado do Imperio napoleónico.</p> <p>4. Recoñecer os principais conceptos da Europa da Restauración.</p> <p>5. Describir as principais características do liberalismo.</p> <p>6. Definir os termos relativos ao nacionalismo e ao liberalismo.</p> <p>7. Explicar as revolucións liberais do século XIX.</p> <p>8. Explicar por que en 1812 en España se produciu o primeiro intento do liberalismo español.</p> <p>9. Coñecer as etapas do reinado de Fernando VII.</p> <p>10. Coñecer as etapas do reinado de Isabel II e diferenciar reformas progresistas e reformas moderadas.</p> <p>11. Identificar as etapas do Sexenio Democrático e explicar os conceptos de democracia, monarquía parlamentaria e república federal, neste período.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">P R I M E R A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 2. A era das Revolucións liberais</p>	<p>2.4. Sintetiza como se desenvolveu a implantación dun Estado liberal en España.</p>	<p>de Viena mediante o comentario dun mapa da Europa de 1815.</p> <p>2.3.3. Definición dos conceptos: Liberalismo, Nacionalismo e Romanticismo.</p> <p>2.3.4. Identificación nun mapa das principais zonas onde se orixinaron as revolucións liberais e comentario dos seus obxectivos.</p> <p>2.3.5. Establece comparacións entre as vagas revolucionarias de 1820,1830,1848.</p> <p>2.3.5. Comparación das unificacións italiana e alemá e realiza un eixo cronolóxico sinalando as etapas de cada unha.</p> <p>2.3.6. Explica as causas do movemento independentista na América hispana.</p> <p>2.3.7. Observando u mapa, confecciona unha táboa co nome do país e a data da independencia ordenada cronoloxicamente.</p> <p>2.4.1. Elabora un eixo cronolóxico cos principais acontecementos que se desenvolveron en España entre 1808 e 1898.</p> <p>2.4.2. Analiza a crise do Antigo Réxime en España e comenta a constitución de 1812.</p>	<p>12. Explicar a alternancia no poder do sistema da Restauración.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">P R I M E I R A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 2. A era das Revolucións liberais</p>		<p>2.4.3. Análise dunha pintura histórica: “Os fusilamentos da Moncloa” de Goya.</p> <p>2.4.4. • Describe o enfrontamento entre absolutistas e liberais no reinado de Fernando VII.</p> <p>2.4.5. Analiza o liberalismo moderado e progresista no reinado de Isabel II a través do comentario das constitucións de 1837 e 1845 e sinala as principais reformas moderadas e progresistas.</p> <p>2.4.6. Explica que foi o Sexenio Democrático e enumera as súas etapas.</p> <p>2.4.7. Identifica as características do réxime da Restauración e valora si era un réxime democrático.</p> <p>2.4.8. Analiza diversas viñetas satíricas da época.</p> <p>2.4.9. Explica as causas da irrupción dos nacionalismos durante a Restauración.</p> <p>2.4.10. Identificación das principais figuras intelectuais, políticas ou culturais, de Galicia ao longo do século XIX.</p>	

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">P R I M E I R A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 3. A Revolución Industrial.</p>	<p>3.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra</p> <p>3.2. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.</p>	<p>3.1.1. Explica o concepto de Revolución Industrial.</p> <p>3.1.2. Identifica as vantaxas que tiña Gran Bretaña para converterse en pioneiro da industrialización.</p> <p>3.1.3. Analise de gráficas para explicar a revolución demográfica e as súas consecuencias.</p> <p>3.1.4. Explica aspectos da revolución agraria.</p> <p>3.1.5. Explica o efecto da mecanización na industria.</p> <p>3.1.6. Analise das innovacións no sector dos transportes, con especial atención aos ferrocarrís e ao barco de vapor, así como as súas consecuencias comerciais.</p> <p>3.1.7. • Explicación dos principais conceptos do liberalismo económico.</p> <p>3.1.8. Exposición do papel desenvolvido polos bancos e as sociedades anónimas na conformación do capitalismo industrial</p> <p>3.2.1. Utiliza un mapa da industrialización europea de mediados do s. XIX e identifica as áreas máis industrializadas, as industrias predominantes e as fases</p>	<p>1. Explicar os factores que propiciaron a Revolución Industrial en Gran Bretaña.</p> <p>2. Coñecer as fases de expansión da industrialización polo resto do mundo.</p> <p>3. Identificar a nova organización do traballo.</p> <p>4. Coñecer as fontes de enerxía, as industrias e os avances técnicos que propician a Revolución Industrial.</p> <p>5. Explicar a evolución dos transportes e a súa influencia no desenvolvemento económico.</p> <p>6. Recoñecer as principais características no funcionamento do capitalismo industrial.</p> <p>7. Identificar as modalidades de organización obreira do século XIX.</p> <p>8. Establecer as características do pensamento obreiro.</p> <p>9. Explicar os obstáculos que frearon o ritmo de crecemento da industria española e galega no século XIX.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">P R I M E R A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 3. A Revolución Industrial.</p>	<p>3.3.Explica as consecuencias sociais da Revolución Industrial.</p> <p>3.4.Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.</p>	<p>cronolóxicas da expansión da industrialización.</p> <p>3.2.2. Sitúar nun mapamundi os principais países industrializados de América e Asia, na segunda metade do século XIX e explicar como se desenvolveu a industrialización.</p> <p>3.3.1.Utilizando as TIC, analiza os efectos sociais da industrialización mediante imaxes.</p> <p>3.3.2. Informe gráfico» no que compara imaxes representativas das condicións de vida das clases sociais da industrialización.</p> <p>3.3.3. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.</p> <p>3.3.4. Expón a orixe do movemento obreiro: ludismo e sindicalismo.</p> <p>3.3.5. Diferenza anarquismo e socialismo a través de diversos textos de cada ideoloxía.</p> <p>3.4.1 Analiza a reforma agraria liberal en España: as desamortizacións.</p> <p>3.4.2.Interpretación dun mapa da poboación en España a finais do século XIX.</p> <p>3.4.3.Análise de gráficas sobre a emigración galega a ultramar.</p>	

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
P R I M E R A	Unidade 3. A Revolución Industrial.	3.5. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	3.4.3. Localización dos principais feitos do proceso de industrialización na España do século XIX nun eixe cronolóxico. 3.4.4.Enumeración dos problemas da industrialización española. 3.4.5. Utilizando un mapa, analiza a distribución territorial das actividades económicas na España do século XIX. 3.4.6. Observando un mapa sobre o ferrocarril identifica as diferentes fases de construción, analiza as peculiaridades da súa estrutura e os efectos para a economía. Establece comparacións co que pasaba en Europa.	
	Unidade 4. O Imperialismo no século XIX	4.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	4.1.1.Observación e interpretación dun mapa dos grandes imperios coloniais. 4.1.2. Utilizando diversos documentos escritos e gráficos, define o significado de Imperialismo.	1.Recoñecer as razóns éticas e morais utilizadas polas potencias europeas para xustificar o imperialismo.

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">P R I M E R A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 4. O Imperialismo no século XIX</p>	<p>4.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.</p>	<p>4.1.3. Relaciona a Segunda Revolución Industrial en Europa e Estados Unidos coa capacidade destes para controlar a economía mundial.</p> <p>4.1.4.Recoñece os avances acontecidos na economía e o capitalismo como consecuencia da Segunda Revolución Industrial.</p> <p>4.1.5.Diferenza os novos métodos de concentración empresarial.</p> <p>4.1.6. Sinala as causas do imperialismo.e expresa opinións sobre as xustificacións das potencias colonizadoras para levar a cabo a colonización.</p> <p>4.1.7. Recoñece os imperios coloniais e elabora un esquema enumerando os territorios que dominaban as potencias europeas.</p> <p>4.1.8.Comprende textos escritos onde se aborda a Conferencia de Berlín e as consecuencias que tivo.</p> <p>4.1.9. Produce textos e relaciona informacións nas que distingue formas de administración e dominio colonial.</p> <p>4.1.10.Explica as repercusións económicas e sociais da explotación colonial.</p>	<p>2. Explicar as causas e as consecuencias económicas da expansión colonial do último terzo do século XIX.</p> <p>3. Identificar os territorios correspondentes aos principais imperios coloniais da época.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
P R I M E I R A		<p>4.3. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.</p> <p>4.4. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.</p> <p>4.5. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.</p>	<p>4.3.1. Comenta obras arquitectónicas do modernismo (Gaudí), da Escola de Chicago, e da arquitectura do aceiro e ferro (a Torre Eiffel).</p> <p>4.3.2. Análise de obras pictóricas e escultóricas desde o neoclásico, pasando polo romanticismo e o realismo.</p> <p>4.3.3. Análise da pintura do último terzo do século XIX: impresionismo, e postimpresionismo.</p> <p>4.4.1. Relaciona a expansión colonial coa difusión da arte asiática e africana e a súa influencia nos artistas da época.</p> <p>4.4.2. Selecciona artistas influenciados pola arte asiática e africana</p>	
	Unidade 5. A Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa.	5.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	<p>5.1.1. Analiza das causas profundas e conxunturais da Primeira Guerra Mundial.</p> <p>5.1.2. Distingue os sistemas políticos europeos e as súas alianzas.</p>	<p>1. Identificar as causas da Primeira Guerra Mundial.</p> <p>2. Recoñecer as alianzas militares que se estableceron entre os países europeos durante a I Guerra Mundial.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">S E G U N D A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 5. A Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa.</p>	<p>5.2.Diferenza os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.</p> <p>5.3. Analiza o novo mapa político de Europa.</p> <p>5.4. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.</p> <p>5.5.Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.</p>	<p>5.1.3. • Identifica sobre un mapa os países que formaban parte dos bloques enfrontados no conflito</p> <p>5.2.1. Distingue as etapas da Gran Guerra: a guerra de movementos, a guerra de trincheiras, a crise de 1917 e a fin da guerra.</p> <p>5.2.2.Valora o papel das mulleres na industria de retagarda e reconece as repercusións nos movementos sufraxistas.</p> <p>5.2.3. • Analiza gráficos sobre as repercusións económicas e sociais da Primeira Guerra Mundial.</p> <p>5.3.1 Traballa con un mapa a nova configuración territorial de Europa despois da guerra.</p> <p>5.4.1.Utiliza fontes diversas para analizar a organización da paz:, as condicións impostas no tratado de Versalles e a Sociedade de Nacións.</p> <p>5.5.1. • Analiza as causas do proceso revolucionario ruso: da aristocracia tsarista á revolución do outubro.</p> <p>5.5.2. Elabora unha síntese da guerra civil (1918-1921) e a creación da URSS.</p> <p>5.5.3. Utiliza diversas fontes para explicar as consecuencias da Revolución Rusa.</p> <p>5.5.4. Analiza o impacto da Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa en España (crise de 1917, trienio bolxevique)</p>	<p>3. Coñecer algúns episodios clave no desenvolvemento da Primeira Guerra Mundial.</p> <p>4. Explicar os cambios territoriais que se produciron no mapa de Europa tras a organización da paz.</p> <p>5.Recoñecer os acontecementos previos á revolución de outubro de 1917 e as primeiras medidas adoptadas polos bolxeviques tras a toma de poder.</p> <p>6. Analizar o novo Estado xurdido tras a revolución bolxevique.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
S E G U N D A	Unidade 6. A época de “Entreguerras” (1919-1945)	<p>6.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.</p> <p>6.2 Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.</p> <p>6.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.</p> <p>6.4.Explica diversos factores que fixeron posible o auxe dos fascismos en Europa.</p>	<p>6.1.1. • Estudo da prosperidade económica de Estados Unidos na década dos anos vinte, utilizando gráficos da produción industrial, e imaxes dos modos de vida.</p> <p>6.2.1.Explica as causas da crise de 1929.</p> <p>6.2.2. Analiza gráficos sobre as cotizacións na bolsa de Nova York, táboas sobre indicadores económicos na década dos trinta e extrae conclusións.</p> <p>6.2.3. • Enumera os principios básicos do New Deal a través dun discurso de Roosevelt.</p> <p>6.2.4. Pasado e presente. Establece semellanzas entre a crise de 1929 e a de 2008.</p> <p>6.3.1 .Busca información en internet sobre o movemento sufraxista, e enumera cronoloxicamente o voto feminino no mundo.</p> <p>6.4.1.Expoñe as causas que permitiron o ascenso do fascismo.</p> <p>6.4.2. Identifica a ideoloxía do fascismo italiano.</p> <p>6.4.3.Explica a instauración do nazismo en Alemaña: da república de Weimar ao ascenso do nazismo ao poder.</p>	<p>1.Explicar o significado dos “felices anos vinte” en Estados Unidos.</p> <p>2. Explicar as causas que desencadearon a Gran Depresión .</p> <p>3. Analizar o significado do “New Deal”.</p> <p>4. Explicar os principios en que se baseaba a ditadura fascista de Benito Mussolini.</p> <p>5. Recoñecer os principais elementos da ideoloxía nacionalsocialista e as medidas que levou a cabo o III Reich para defender o seu modelo de sociedade .</p> <p>6. Explicar as medidas implantadas por Stalin para asegurar o desenvolvemento económico e o control social da URSS.</p> <p>7. Identificar as características do contexto histórico en que se proclamou a República e explicar os seus principios constitucionais.</p> <p>8. Recoñecer e clasificar correctamente os distintos tipos de reformas levadas a cabo durante o Bienio Reformista.</p> <p>9. Identificar os grupos que se opoñían as reformas e cales eran as súas razóns.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
<p style="text-align: center;">S E G U N D A</p>	<p style="text-align: center;">Unidade 6. A época de “Entreguerras” (1919-1945)</p>	<p>6.5. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.</p> <p>6.6. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.</p>	<p>6.4.4. Identificar a ideoloxía e a política levada a cabo polo III Reich alemán.</p> <p>6.4.6. Identifica os aspectos máis significativos do estalinismo.</p> <p>6.4.5. Relaciona informacións na que compara nazismo, fascismo e estalinismo.</p> <p>6.5.1. Analiza o contexto en que se produciu a proclamación da Segunda República española</p> <p>6.5.2. Explica as principais características da Constitución de 1931.</p> <p>6.5.3. Sintetiza as grandes reformas do Bienio Reformista.</p> <p>6.5.4. Analiza as forzas e as razóns da oposición ás reformas.</p> <p>6.5.5. Caracteriza o período conservador da Segunda República.</p> <p>6.6.1. Coñecer as causas que desencadearon a Guerra civil española.</p> <p>6.6.2. Analiza a transcendencia internacional da Guerra Civil española.</p> <p>6.6.3. Explica, coa axuda de mapas, a evolución do conflito.</p> <p>6.6.5. Analiza un cadro histórico: “o Gernica”</p>	<p>10. Explicar as causas que provocaron a Guerra Civil.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
S E G U N D A	Unidade 7. A Segunda Guerra Mundial	<p>7.1.Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).</p> <p>7.2. Sitúa nun mapa as fases do conflito.</p> <p>7.3.Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.</p> <p>7.4. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.</p>	<p>7.1.1. Coñece e explica as causas remotas da Segunda Guerra Mundial.</p> <p>7.1.2. Explica, a partir do mapa, a política exterior agresiva de Italia, máis Alemaña.</p> <p>7.1.3. Enumera as alianzas que se asinaron entre as potencias.</p> <p>7.1.3. Lectura e análise do texto “O Pacto Xermano-Soviético”</p> <p>7.2.1. Traballa co mapa e elabora unha síntese sobre como organizaban os territorios conquistados; diferenza entre colaboracionistas e a “Resistencia”; importancia da batalla de Stalingrado e do desembarco de Normandía.</p> <p>7.2.2. Explica o termo “guerra total”.</p> <p>7.3.1.Traballa con un mapa sobre a Guerra no Pacífico e explica a importancia do ataque de “Pearl Harbour”.</p> <p>7.3.2. Busca información en internet sobre a derrota xaponesa e elabora un pequeno informe.</p> <p>7.4.1. Realiza un esquema no que indiques as consecuencia demográficas, económicas e morais da guerra.</p> <p>7.4.2. Traballa con imaxes e describe as consecuencias da guerra a partir de fotografías e gráficos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Explicar as causas que conduciron á Segunda Guerra Mundial. 2. Analizar as consecuencias da Segunda Guerra Mundial. 3. Describir os cambios territoriais no mapa de Europa despois da guerra.

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
S E G U N D A	Unidade 7. A Segunda Guerra Mundial	7.5. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	7.4.3. Analiza o proceso de paz posterior á Segunda Guerra Mundial e os cambios xeopolíticos en Europa. 7.4.4. Busca en internet información sobre a ONU e fai unha breve síntese dos seus obxectivos o seu funcionamento e os límites que ten a súa actuación. 7.5.1. Coa información do libro máis a información da Internet, realiza un informe sobre os campos de concentración. 7.5.2. Explica o significado do Xuízo de Nurembert e a súa transcendencia na actualidade.	
	Unidade 8. Un mundo dividido	8.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	8.1.1. Define os conceptos de «bloques» e de «Guerra Fría». 8.1.2. Explica a nova xeopolítica mundial utilizando textos do bloque soviético e do bloque norteamericano 8.1.3. Busca información sobre a OTAN e o Pacto de Varsovia. 8.1.4. Utiliza un mapa para explicar a crise alemá e o bloqueo de Berlín. 8.1.5. Explica “O Plan Marshall” a partir da lectura dun texto. 8.1.6. Busca información en internet sobre a Guerra de Corea e a crise dos mísiles.	1. Explicar a política seguida polas dúas potencias na división de Europa en dous bloques. 2. Explicar correctamente o que foi a Guerra Fría e detectar as principais liñas da súa evolución.

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
S E G U N D A	Unidade 8. Un mundo dividido	<p>8.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.</p> <p>8.3. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.</p> <p>8.4. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).</p>	<p>8.2.1. Busca información en internet sobre a guerra de Vietnam e explica cal foi a súa traxectoria ata actualidade.</p> <p>8.2.1. Analiza a coexistencia pacífica a través da lectura dun texto de Khrushchev de 1960 e outro de J.F. Kennedy de 1961.</p> <p>8.3.1. Explica o concepto de descolonización e esquematiza as causas que o propiciaron.</p> <p>8.3.2. Utiliza un mapa de África e Asia e sinala as etapas da descolonización, e os lugares en guerra coas metrópoles para acadar a independencia.</p> <p>8.4.1. Busca información en internet sobre Gandhi, Ho Chi Minh, Nasser, Sukarno, Senghor, Lumumba, Yasser Arafat, Nelson Mandela..</p> <p>8.4.2. Explica o que foi a Conferencia de Bandung a partir da lectura dun texto.</p> <p>8.4.3. Explica o termo “Movemento dos Países non Aliñados”.</p> <p>8.4.4. Establece relacións entre descolonización e neocolonialismo.</p>	<p>3. Explicar os motivos que conduciron á “coexistencia pacífica” dos anos 50 e 60.</p> <p>4. Sinalar as causas que orixinaron o movemento de descolonización.</p> <p>5. Explicar que problemas económicos, políticos e territoriais xurdiron tras a descolonización.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
S E G U N D A	<p align="center">Unidade 9. Estabilización do capitalismo e illamento soviético.</p>	<p>9.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.</p> <p>9.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.</p>	<p>9.1.1. Sinala as diferenzas básicas entre o sistema capitalista americano e o comunista da URSS.</p> <p>9.1.2. Sinala os aspectos nos que hai progreso no sistema comunista e compáraos cos do bloque capitalista.</p> <p>9.1.3. Traballa co mapa de Europa e explica como se foi ampliando a CEE ata alcanzar a Europa dos Quince.</p> <p>9.1.4. Explica o que é o estado de benestar, e como se financia.</p> <p>9.1.5. A través de datos estatísticos, compara o modelo do benestar nórdico co español e extrae consecuencias.</p> <p>9.1.6. Traballa cun mapa e analiza as zonas nas que se espallou o comunismo</p> <p>9.1.7. Explica o termo “democracias populares”.</p> <p>9.1.8. Busca en internet imaxes sobre o “pop art” e o realismo social e establece diferenzas en canto ao estilo artístico os personaxes, os temas e a intencionalidade da obra.</p> <p>9.2.1. Pon exemplos concretos sobre avances das mulleres na consecución da igualdade cos homes.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Explicar o papel que desempeñaron os Estados Unidos na posguerra mundial e as características que presentaba o seu modelo social e económico. 2. Coñecer como se foi construíndo a CEE. 3. Explicar que é o estado do benestar. 4. Explicar o papel que desempeñou a URSS na posguerra mundial e as características que presentaba o seu modelo social e económico. 5. Analizar o novo papel social das mulleres acadado na segunda metade do século XX. 6. Establecer comparacións entre as crises de 1973 e a de 2008.

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
S E G U N D A	Unidade 9. Estabilización do capitalismo e illamento soviético.	9.3. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	9.2.2. Elabora un informe sobre as desigualdades existentes actualmente na vida cotiá, nos estudos, no traballo, na política e nas empresas. 9.2.3. Explica o significado da expresión “o teito de cristal” das mulleres. 9.3.1. Explica por que o petróleo desencadeou unha crise económica. 9.3.2. Analiza os seus efectos sobre PNB e sobre o emprego, a través de diferentes gráficos de diversos países occidentais. 9.3.3. Explica as causas que conduciron a crise de 2008. 9.3.4. Analiza os seus efectos sobre o estado do benestar a través da observación de gráficos, sobre a distribución do gasto público, sobre o emprego, sobre débeda pública. 9.3.5. Compara as causas da crise de 1973 respecto da de 2008 e compara as súas consecuencias.	

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
T E R C E I R A	Unidade 10. España a ditadura franquista (1939-1975)	<p>10.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco</p> <p>10.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.</p>	<p>10.1.1. Explica por que o franquismo era un réxime totalitario.</p> <p>10.1.2. Elabora un esquema coas etapas do franquismo.</p> <p>10.1.3. Explica o concepto de autarquía e analiza as súas consecuencias sociais, utilizando diverso material gráfico.</p> <p>10.1.4. Coa información do libro e internet, realiza un informe sobre cal era a condición das mulleres durante o franquismo.</p> <p>10.1.5. Explica que foi o Plan de Estabilización.</p> <p>10.1.6. A través de diversos indicadores económicos sinala algunhas melloras no nivel de vida dos españois a partir de 1960.</p> <p>10.1.7. Busca información sobre o exilio republicano, sinalando que países acolleron aos refuxiados españois.</p> <p>10.1.8. Analiza a represión no interior de España tanto no plano político, social e cultural.</p> <p>10.1.9. Busca información en internet sobre o franquismo en Galicia e fai unha pequena síntese.</p> <p>10.1.10. Sinala as forzas políticas e movementos sociais opostos ao franquismo.</p> <p>10.1.11. Explica o concepto de memoria histórica</p>	<p>1. Explicar as características do sistema político franquista.</p> <p>2. Definir algúns conceptos clave da economía de posguerra.</p> <p>3. Explicar o “desarrollismo”.</p> <p>4. Identificar os cambios sociais e económicos que se produciron na década dos sesenta en España e en Galicia.</p> <p>5. Distinguir as principais forzas e movementos de oposición ao réxime franquista.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
T E R C E I R A	11.Transición e democracia en España	<p>11.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.</p> <p>11.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.-</p>	<p>11.1.1. Utilizando diversas fontes e documentos valoramos o que é a perspectiva histórica sobre a transición.</p> <p>11.2.1. Analiza a situación de España á morte de Franco.</p> <p>11.2.2. Lectura do discurso de Juan Carlos I e comenta as súas intencións.</p> <p>11.2.3. Analiza o papel de Adolfo Suárez no desmantelamento do franquismo.</p> <p>11.2.4. Explica o significado da “Lei para a reforma política de 1976.</p> <p>11.2.5. Explica que foi a Lei de Amnistía.</p> <p>11.2.6. Analiza o gráfico sobre o resultado das eleccións xerais de 1977</p> <p>11.2.7. Lectura e comentario de artigos da Constitución de 1978.</p> <p>11.2.8. Utilizando un mapa, explica como se organiza territorialmente España e en que consiste o Estado das Autonomías.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Explicar os principios da Constitución española de 1978. 2. Explicar a configuración do Estado das Autonomías. 3. Identificar os cambios sociais que tiveron lugar en España desde a instauración da democracia.

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
T E R C E I R A	<p>11. Transición e democracia en España</p>	<p>11.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.</p>	<p>11.2.9. Localiza correctamente no tempo os principais acontecementos do proceso autonómico de Galicia. 11.2.10. Busca información en internet e analiza o “Golpe do 23-F” 11.2.11. Fai un informe sobre a organización da cidadanía en diversas asociacións e analiza o seu papel na consolidación da democracia. 11. 3.1. Busca información sobre os diferentes grupos terroristas, tanto de extrema esquerda como de extrema dereita. 11.3.2. Utilizando un gráfico, analiza o número de vítimas do terrorismo.</p>	
	<p>12. O mundo actual</p>	<p>12.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época</p>	<p>12.1.1. Analiza as causas da fin da división do mundo en bloques a partir de 1990. 12.1.2. Analiza o papel de Estados Unidos na nova orde mundial e explica o xiro da política internacional tralos atentados contra as torres xemelgas de Nova York 12.1.3. Observa un mapa de Europa e describe os cambios territoriais: xurdimento de novos países</p>	<p>1. Explicar os cambios que se produciron na xeopolítica mundial a principios da década dos 90. 2. Analizar as consecuencias que tivo o afundimento da URSS. 3. Identificar e localizar no tempo os principais tratados de constitución da Unión Europea.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
T E R C E I R A	12. O mundo actual	<p>12.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.</p> <p>12.3. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.</p> <p>12.4. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.</p>	<p>reestruturación de outros, modelo económico.</p> <p>12.2.1. Explica por que entra en crise o modelo do estado do benestar, e</p> <p>12.3.1 analiza as políticas de austeridade</p> <p>12.3.1. Elabora un pequeno informe sobre os acontecementos que provocaron a desintegración da URSS</p> <p>12.3.2. Traballa cun mapa e enumera as repúblicas nas que se dividiu a URSS</p> <p>12.3.3. Busca información sobre o muro de Berlín e analiza os cambios que se produciron en Alemaña.</p> <p>12.3.4. Analiza a situación de China na nova orde internacional, e valora o seu sistema político.</p> <p>12.4. Sintetiza o proceso de construción da Unión Europea.</p> <p>12.5. Sitúa nun mapa os países que integran a Unión Europea.</p> <p>12. 6. Explica os seguintes conceptos: Maastrich, “Acordo de Schengengen.</p> <p>12.7. Valora as vantaxes e inconvenientes da pertenza á Unión Europea.</p>	<p>4. Clasificar os países membros da UE segundo o seu ano de incorporación.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
T E R C E I R A	13. Globalización e revolución tecnolóxica.	<p>13.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.</p> <p>13.2. Elaboración de discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.</p>	<p>13.1.1. Define globalización e comprende as súas causas.</p> <p>13.1.2. Elaboración dun cadro con distintos ámbitos da globalización a partir de imaxes.</p> <p>13.1.3. Análise da deslocalización industrial a través da observación dun mapa.</p> <p>13.1.4. Identificación dos efectos da globalización e realización do análise dos mesmos mediante a observación dun mapa da distribución da riqueza no mundo.</p> <p>13.1.5. Observación dun mapa mundial no que se sinalan os conflitos do século XXI e relacións coa pobreza.</p> <p>13.2.1. Observación de gráficos sobre as peticións de asilo na Unión Europea e mapas sobre as rutas migratorias cara Europa e realización de valoracións por escrito da problemática que xera.</p> <p>13.2.2. Búsqueda de información sobre ONGs, descripción das súas actuacións e valoración do papel que desempeñan no mundo globalizado.</p>	<p>1. Definir e explicar o significado de globalización.</p> <p>2. Identificar as principais innovacións tecnolóxicas e científicas actuais e facer valoracións críticas.</p> <p>3. Recoñecer a crecente desigualdade que existe no mundo como consecuencia da globalización.</p> <p>4. Comparar os modelos sociais dos países occidentais e os países do Terceiro Mundo.</p>

Avaliación	Contidos	Estándares de aprendizaxe	Concreción dos estándares de aprendizaxe	Mínimos esixidos
T E R C E I R A	13. Globalización e revolución tecnolóxica.	<p>13.3. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.</p> <p>13.4. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.</p>	<p>13.3.1. Explica que define a revolución tecnolóxica actual.</p> <p>13.3.2. Analiza un gráfico sobre o gasto en I+D en algúns países e extrae conclusións sobre a brecha tecnolóxica.</p> <p>13.3.3. Analiza un gráfico sobre os usuarios de internet en 2015, agrupados por continentes e identifica vantaxes e riscos.</p> <p>13.4.1. Busca información sobre refuxiados e desprazados e elabora un informe sobre os lugares de orixe, as rutas que utilizan, lugares de destinos, as condicións da viaxe e as condicións nas que son acollidos.</p> <p>13.4.2. Relaciona o modelo económico da globalización e os riscos medioambientais.</p> <p>13.4.3. Explica que son as “cumes” sobre o planeta, sinala as principais e os acordos adoptados.</p> <p>13.4.3. Elaborar unha presentación dixital na que apareza imaxes que analicen os riscos medioambientais e as súas consecuencias inmediatas como o cambio climático (quentamento global, o desxeo do Ártico...).</p>	

Procedementos e instrumentos de avaliación

Obxectivos

- ✓ Coñecer a situación de partida dos compoñentes que inciden no proceso no momento en que se propón a avaliación.
- ✓ Facilitar a formulación dun modelo de actuación adecuado ao contexto, en función dos datos anteriores.
- ✓ Seguir a evolución do desenvolvemento e aprendizaxe dos alumnos.
- ✓ Tomar as decisións necesarias para adecuar o deseño e desenvolvemento da nosa acción educadora ás necesidades e logros detectados nos alumnos nos seus procesos de aprendizaxe.
- ✓

Estableceremos tres fases neste proceso de avaliación:

1. **Avaliación inicial**, ó principio do curso e ó comezo de cada unidade, que servirá para establecer o punto de partida mediante breves cuestionarios e preguntas moi concretas...
2. **Avaliación formativa**, que non se cualificará e se orientará ao establecemento de relacións, causas e efectos, á confección de mapas, comentario de imaxes, gráficos e textos. Ademais se farán propostas de mellora e unha orientación de como mellorar o rendemento.
3. **Avaliación sumativa** ó final do proceso, que si é necesario cualificar. Valorarase tanto o que o alumnado sabe, como o que sabe facer, tanto o que o alumnado traballa como o esforzo realizado e tanto o traballo na aula como fora dela.

Procedementos de avaliación

- ✓ Os relacionados coa localización, periodización e comprensión de conceptos.
- ✓ A relación entre fenómenos.
- ✓ Os que reflicten ou valoren a expresión do alumnado, a comprensión de mensaxes, a utilización crítica das fontes de información o seu alcance, a adaptación o seu vocabulario do aprendido.
- ✓ Desenvolvemento de diferentes habilidades (esquematzar, confeccionar croquis ou mapas conceptuais, resumir...)

Tipos de probas para avaliación por competencias

- ✓ **De ensaio**: nas cales se plantexa unha situación novidosa ou orixinal, cuxa resolución dependerá do aprendido ata ese momento. Exemplo: xogos de simulación
- ✓ **Abertas**: elaboración de temas amplos, comentarios de textos, gráficos, series estatísticas, imaxes, mapas nos cales especificarase o que queremos que se inclúa, de forma que a súa corrección e puntuación poida ser a máis obxectiva posible. Evitaranse contestacións ó azar, darase tempo suficiente para a realización das probas e a fácil interpretación das instrucións e preguntas.

- ✓ **Pechadas:** definicións, evocación mediante texto incompleto, de correspondencia, asociación, de dúas alternativas, de selección múltiple...

A estas probas sempre seguirá a corrección na clase co alumnado para que este comprenda os fallos cometidos ou os aspectos que se deben mellorar e os ían superando.

Instrumentos de avaliación

- ✓ Exames: como mínimo dous por avaliación.
- ✓ Tratamento da información (utilizando os recursos das bibliotecas en material impreso como os recursos de internet) : busca, localiza, explica, analiza, sintetiza, memoriza, ten sentido crítico.
- ✓ Técnicas instrumentais: toma notas aínda que non sexa obrigatorio, interpreta e fai cadros, gráficos, estatísticas, etc. Interpreta planos e mapas, aclara vocabulario e todo isto reflectido no caderno de clase.
- ✓ Traballos: poderán presentarse de maneira oral o escrita, individuais o en pequeno grupo. Neles valorarase o espírito investigador, a planificación, elaboración e o aporte de ideas creativas, a limpeza, o coidado , a orde nos traballos e a súa entrega nos prazos que se determinen. Valorarase a realización dos traballos voluntarios que se propoñan.

Ferramenta de avaliación	Peso na cualificación
- Probas escritas, mínimo dúas (nota media igual ou superior a 3,5) -Por debaixo de 3,5, media ponderada. 1º exame, 10%, 2º exame 20%, 3º 30%...	80 %
-Actividades escritas e cuestións orais de cada unidade, que requiren traballo na casa o ampliación utilizando bibliotecas, internet... Haberá actividades obrigatorias, non presentalas suporá restar un punto.	10 %
-Participación na clase: preguntas, comentarios de imaxes, gráficos, textos... Actividades voluntarias propostas	5 %
-Caderno de traballo: distribución, orde, redacción...	5 %

Ferramentas comúns para a avaliación competencial

Rúbrica para avaliar a redacción e presentación de traballos escritos e rúbrica para exposición oral de traballos utilizando recursos dixitais (presentacións).

Utilizaremos catro niveis de cualificación: excelente (4), moi ben (3), ben (2), regular (1).

Para avaliar a redacción e presentación de traballos escritos, utilizaranse os seguintes indicadores de logro: redacción, ortografía, extensión, contido, argumentación de ideas, presentación e limpeza, tempo de entrega.

Para avaliar a exposición oral de traballos utilizando recursos dixitais, utilizaranse os seguintes indicadores do logro: presentación formal valorando as diapositivas, e a expresión oral (non leída, fluída, interesante, creativa, vocabulario preciso...)

Á hora de cualificar as ferramentas utilizadas teranse en conta tamén os seguintes aspectos:

- ✓ Correcta exposición de contidos, utilización de léxico adecuado e claridade de conceptos.
- ✓ Capacidade de síntese e de relacionar os diferentes aspectos estudados.
- ✓ Correcta utilización da lingua escrita así como da ortografía.(penalizaranse tanto a defectuosa redacción como os faltas de ortografía . Penalizarase con 0,10 puntos cada erro ortográfico).
- ✓ Capacidade de analizar e comentar documentos de análises (gráficas, táboas estatísticas, mapas, fotografías etc.) e de relacionalos correctamente cos temas estudados, extraendo a información que axude a comprendelos.
- ✓ progreso na aprendizaxe dos contidos propostos, medido fundamentalmente nas probas escritas.

Critérios de cualificación e actividades de recuperación e de reforzo:

A avaliación será continua e polo tanto non haberá controis de recuperación.

A cualificación de cada avaliación será o resultado de haber superado as probas escritas máis o traballo persoal. Haberá a lo menos dous exames por avaliación que representan o 80% da nota. Recollerá os contidos tratados a través de exercicios prácticos, teóricos e vocabulario específico. O 20% restante obterase do traballo e esforzo persoal do alumnado tanto na casa como na aula, segundo o reflicte a táboa anterior (traballos, comentarios de textos, fotografías, mapas, gráficos, series estatísticas etc.).

Si os exames non se aproban, para subir nota co traballo persoal, será necesario que o alumnado haxa acadado un 3,5 en cada un deles.

A nota final do curso será a media das tres notas de cada avaliación, coa condición de que todas teñan como mínimo un 5.

O alumnado que non acade como mínimo un 3,5, en cada un dos controis, deberá recuperar os contidos dos mesmos no seguinte control. A cualificación ponderarase en función da cantidade de materia acumulada sen recuperar. Así, o segundo exame terá un valor dobre ao primeiro, o terceiro exame un valor triplo ao primeiro e así sucesivamente. Desta forma cada exame realizado supoñerá unha recuperación da materia anterior. Si unha avaliación non se aproba, os contidos da mesma entrarán no primeiro control da seguinte avaliación, e aplicarase o mesmo criterio de avaliación continua ponderada.

Nas probas escritas estableceranse cualificacións diferenciadas en función das cuestións plantexadas, sendo algunhas delas obrigatorias. Non realizar as cuestións obrigatorias, implicará a non corrección do exame e polo tanto unha cualificación negativa.

Se a cualificación é negativa en xuño haberá unha proba extraordinaria en setembro sendo imprescindible presentar aqueles traballos que foron obrigatorios durante o curso.

Na proba extraordinaria de Setembro entrará toda a materia desenvolvida ao longo do curso. As cuestións desta proba elaboraranse seguindo o mesmo esquema de formulacións xa coñecido polo alumnado.

Poderán facerse recuperacións por avaliacións completas, cando concurran as seguintes circunstancias:

- ✓ Dificultades de aprendizaxe que requiren unha maior fixación de contidos e de habilidades que non permiten avanzar doadamente.
- ✓ Cando non se asista con normalidade as clases por motivos de saúde.

O alumnado pode perder o dereito a avaliación continúa cando haxa un abandono da asignatura. Considerase “abandono” cando concurran as circunstancias seguintes: non asistir a clase de maneira regular o faltar a clase (sen xustificación) o dobre de días que a materia ten por semana, sendo estas faltas computables para todo o ano e non para o trimestre. Este alumnado terá dereito a facer unha proba final de toda a materia en maio e se non a supera, en setembro.

Plans de traballo para recuperar as Ciencias Sociais (Xeografía e Historia) de 3º ESO

O alumnado que promocionou de terceiro a cuarto de ESO, sen haber superado a asignatura, deberá desenvolver uns cuestionarios elaborados polo departamento.

Partindo deles, faranse dúas probas escritas. A primeira terá lugar ao inicio do segundo trimestre. Nesta entrará a metade da materia. A outra metade entrará no exame que se celebrará ao inicio do terceiro trimestre.

Para superar a materia, a cualificación de cada un dos exames será como mínimo de 4. Se non se acadara dita nota, no segundo parcial entrarán os contidos do primeiro, e para aprobar será necesario obter un 5.

Metodoloxía

Cada unidade didáctica vai constar dunhas actividades nas que están incluídas os seguintes pasos: observar, describir, deducir, explicar e obter conclusións. Estas actividades verán acompañadas dos obxectivos que se perseguen, dos contidos mínimos e das actitudes, valores e destrezas a desenvolver no alumnado.

As actividades programadas implican ó profesorado, ó alumnado e ós contidos. Ditos contidos agrúpanse do xeito seguinte:

1. **Actividades iniciais:** presentan os contidos e o alumnado expresa todo o que sabe, de tal maneira que sexa consciente do que sabe e valorará mellor máis tarde o seu aprendizaxe. Utilizaranse cuestións, preguntas orais e escritas, comentarios de imaxes, etc.
2. **Actividades de reestruturación dos contidos,** mediante problemas, comentarios, exercicios, informacións ó fin de que o alumnado modifique ou amplíe as súas ideas iniciais con unha base rigorosa e racional, abandonando as incorrectas.
3. **Actividades de aplicación dos novos coñecementos a outras circunstancias.**
4. **Actividades de revisión e síntese** que permitan unha visión globalizadora da unidade e permiten ver o grao de progreso dende o punto inicial.

Empregaranse diferentes métodos didácticos alternativa o simultaneamente para acadar unha ensinanza activa:

- ✓ Traballos en grupos, fomentando actividades e actitudes de colaboración e a participación de todos os integrantes do grupo.
- ✓ Postas en común e debates abertos coordinados e animados polo profesorado.
- ✓ Traballos prácticos sobre temas programados.
- ✓ Traballos individualizados que fomenten a reflexión persoal e a actitude crítica.
- ✓ Metodoloxía expositiva, tanto para o inicio dos temas, como para destacar ideas fundamentais, solucionar dúbidas ou para realizar recapitulacións e integrar coñecementos. A información sobre contidos teóricos será apoiada con medios audiovisuais naqueles momentos que se considere oportuno.
- ✓ Método interrogativo, para animar a participación do alumnado, tanto no subgrupo, como no gran grupo.

O mesmo tempo intentarase prestar especial atención ós intereses, propósitos e aptitudes individuais do alumnado sen menoscabo do cumprimento dos obxectivos formativos propostos.

A metodoloxía didáctica a aplicar queda sintetizada e concretada da seguinte forma:

- ✓ Partiremos do nivel de desenvolvemento do alumno, o que significa considerar tanto as súas capacidades como os seus coñecementos previos.
- ✓ Orientaremos a nosa acción a estimular no alumno a capacidade de aprender a aprender.
- ✓ Promoveremos a adquisición de aprendizaxes funcionais e significativos.

- ✓ Buscaremos formas de adaptación na axuda pedagóxica ás diferentes necesidades do alumnado.
- ✓ Impulsaremos un estilo de avaliación que sirva como punto de referencia á nosa actuación pedagóxica, que proporcione ao alumno información sobre o seu proceso de aprendizaxe e permita a participación do alumno no mesmo a través da autoavaliación e a coavaliación.
- ✓ Fomentaremos o desenvolvemento da capacidade de socialización e de autonomía do alumnado.

Os contidos da área preséntanse organizados en conxuntos temáticos de carácter analítico e disciplinar. No entanto, estes conxuntos integranse na aula a través de unidades didácticas que favorecerán a materialización do principio de inter e intradisciplinariedade por medio de procedementos tales como:

- Indagación e investigación a través de hipótese e conxecturas, observación e recollida de datos, organización e análise dos datos, confrontación das hipóteses, interpretación, conclusións e comunicación das mesmas.
- Tratamento da información grazas á recollida e rexistro de datos, análise crítica das informacións, a inferencia e o contraste, etc.
- A explicación multicausal coa comprensión e a análise dos numerosos factores causais que interveñen na determinación dos fenómenos sociais e humanos.

O desenvolvemento da área desde unha perspectiva inter e intradisciplinar tamén levará a cabo a través de actitudes, e valores como o rigor e a curiosidade científica, a conservación e valoración do patrimonio, tanto natural e medioambiental como artístico, cultural, institucional e histórico e a tolerancia respecto das ideas, opinións e crenzas doutras persoas e sociedades, a valoración e defensa da paz mundial e da sociedade democrática, a responsabilidade fronte aos problemas colectivos e o sentido da solidariedade.

Materiais e recursos didácticos

Os materiais utilizados serán:

- O libro de texto da editorial Vicens Vives para 4º ESO: Xeografía e Historia
- O caderno da clase
- Material cartográfico
- Material audiovisual e informático
- Material impreso
- Uso de internet: o profesorado seleccionará aquelas páxinas web que o alumnado deberá utilizar, para ampliar contidos e para desenvolver traballos.
- Utilización das TIC, para desenvolver os temas por parte do profesorado e para expoñer traballos realizados polo alumnado. Ademais da utilización do correo electrónico nas comunicacións entre o profesorado e o alumnado.